

Lajtha László születésének 120. évfordulója

Lajtha László a Francia Akadémia (Institut de France – Académie des Beaux-Arts) első magyar zeneszerző tagja, a XX. század egyik jeles magyar zeneszerzője, többek között kilenc szimfónia, három balett, egy opera és számos kamarazenemű, egyházi mű szerzője. Nagy elődeihez, Bartókhoz és Kodályhoz méltó népzene kutató – széki gyűjtése nagy hatással volt a most éppen negyven éve elindult táncházmozgalomra – Kosuth-díjas tudós. Nagyszerű zenepedagógus, aki harminc éven át tanított a Nemzeti Zenedében, ő volt az intézmény utolsó főigazgatója. A Ma-

gyar Rádió zenei igazgatója, egyházzenesz, karmester és karnagy.

Kultúrdiplomata, igazi polihisztor aki több rangos nemzetközi szakmai szervezetben töltött be meghatározó pozíciót

Hajlíthatatlan jellemű ember, aki a magyar történelem legnehezebb időszakában is bátran kiállt sziklaszilárd elvei mellett, és mindig bizonyította hazája iránti elkötelezettségét. 1947-ben felkérték egy filmzene elkészítésére, így egy évet családjával Londonban töltött. Mikor 1948-ban lejárt angliai szerződése többen marasztalni kívánták, szerződés meghosszabítást is ajánlottak; a válasza az volt: „Én magyar művész vagyok, a gyökereim otthon vannak. – Miért ne mennék haza? Akkor jövök vissza Nyugatra amikor akarok” Naivan így hitte... 1948-tól tizennégy éven át nem kapott útlevelet. Kegyesztetté vált. 1963-ban hunyt el, halála után életművét felesége *Rózi néni*, majd unokahúga *dr. Lajtha Ildikó* gondozta. A hagyaték 2001-ben került a Hagyományok Házába.

Egy egész generáció nem ismerhette meg műveit. *Solymosi Tari Emőke* még a Zeneakadémia zenetudományi szak hallgatója volt mikor egyik

tanára felhívta a figyelmét, hogy foglalkozzon Lajtha László zeneszerzővel. Az ifjú zenetudós – ma már a Zeneakadémia zenetörténet-tanára – nagy lelkesedéssel kezdte kutató munkáját. Ennek eredményeként – számos tanulmány mellett – ma már négy könyvet jelentetett meg. Ezek közül a „*Két világ között*” című kiadványban ismerhető meg legjobban Lajtha László élete és munkássága.

A Könyv bemutatója a Hagyományok Házában volt 2010-ben, egy időben *Erdélyi Zsuzsanna*: „*Kockás füzet*” c. könyvével.

*

Hangverseny a Hagyományok Házában

2012. november 10-én

Virágok vetélkedése – Népzene és komolyzene

E hangversenysorozat keretében *Lajtha László* gyűjtéseiből adtak elő egy csokorra valót a *Szeret együttes* művészei. Előadásukban megszólalt: a Sopron megyei cimbalom muzsika; Gyimesi keservesek és tánczene; Körispataki táncok – részletek a széki gyűjtésből.

A második részben Lajtha X. vonósnyegyesének forrásanyaga és a vonósnyegyes került bemutatásra a *Kádár kvartett* előadásában. Tagjai: Kádár István, Sipos Gábor, Máté Győző, Mahdi Kousay. – A műsor háziasszonya *Herczku Ágnes* közvetlen szavakkal ismertette a műveket és előadókat, és a hangverseny során előadott Bartók Béla és Ligeti György egy-egy művét.

Dr. Lajtha Ildikó, a zeneszerző családi levelezéséből olvasott fel részleteket. A személyes hangú hangvételi levelek, az élet mindennapi eseményeiről, a komponálásról, művek elemzéséről, menetrendszerű pontossággal közlekedtek a szülők és fiaik – az Angliában élő László és az Amerikában élő Ábel között – akikkel személyes találkozásra nem volt lehetőségük 14 éven át. E részletek sok érdekes, ismeretlen eseményről lebbentették fel a feledés függönyét.

*

A Magyar Művészeti Akadémián

június 27-én tartottak emlékülést a zeneszerző tiszteletére.

Dr. Erdélyi Zsuzsanna néprajzkutató 1953 és 1963 között *Lajtha László* egyik legközelebbi munkatársa volt; a szövegek szakértőjeként, rendszeresen részt vett a gyűjtéseken, *Tóth Margit* zenetudós-zenei szakértővel együtt, ők hárman alkották a népzene gyűjtő csoport utazó csoportját. Ezeknek az éveknek gazdag élményanyagáról számolt be *Erdélyi Zsuzsanna* – az Akadémia tagja – és *Solymosi Tari Emőke*, aki gazdag képanyaggal illusztrálva idézte részletesen a zeneszerző életét, immáron hosszú évek kutatásai és anyaggyűjtése alapján.

Ünnepi hangverseny

Budapesten a Hagyományok Házában

Lajtha László születésének 120. évfordulóján 2012. június 30-án

a Hagyományok Háza és a Nemzeti Filharmonikusok
közös rendezésében.

A koncerten Lajtha két világi kórusműve és két kamarazenei alkotása hangzott el, továbbá felcsendültek dallamok a szerző népzenei gyűjtéséből. A programban szereplő Lajtha-kompozíciók egyaránt példázzák a Lajtha-zenének a magyar népzenehez való szoros kötődését, valamint a hazai zeneszerzésben egészen egyéni franciás irányultságát. Az előadott művek:

Esti párbeszéd – A hegylakók (Áprily Lajos verseire) Op. 16 (1932)

Nemzeti Énekkar, vezényelt Antal Mátyás

Szonáta gordonkára és zongorára Op. 17 (1932)

I. Aria. Largo molto, II. Capriccio. Presto, III. Fantasia. Lento – Allegro

Szabó Péter – gordonka, Lajkó István – zongora előadásában.

Lajtha László népzenei gyűjtéseiből adott elő: *Kobzos Kiss Tamás*

Magyar Állami Népi Együttes zenekara

X. vonósnégyes Op. 58 (1953) *Kádár István vonósnégyes* előadásában

I. Première partie. Très lent, II. Deuxième partie. Léger et volent

III. Troisième partie. Lent mais allant, sans trainer

Négy madrigál (Charles d'Orléans verseire, Nadas Katalin fordításában) Op. 29 (1939)

Nemzeti Énekkar, vezényelt Antal Mátyás

A műsorvezető, *Solymosi Tari Emőke* zenetörténész, kiválóan ismertette a műveket és részletes tájékoztatást nyújtott a zeneszerző életéről amit a vetítés tett teljessé.

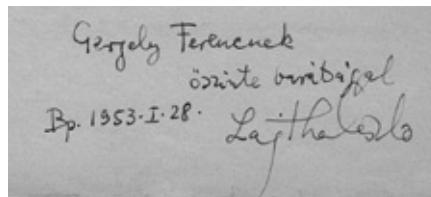
A rendezők reményei szerint a hangverseny – melyen a Nemzeti Énekkar, továbbá kiváló hangszeres muzsikások működtek közre – hozzájárul ahhoz, hogy az oly hosszú időn át méltatlanul mellőzött, az utóbbi években újra felfedezett mester zenéje utat találjon a szélesebb közönség szívéhez.

Márkusné Natter-Nád Klára

Mikor énekeljük a Lajthát?

Ez a kérdés időről-időre elhangzik kórusom tagjai körében. „A Lajtha” a szerző vegyeskarrá és orgonára komponált miséje: **Missa pro choro mixto et organo** Op. 54. 1952-ben írta, az 1951-ben elhunyt Alfonse Leduc emlékére, aki párizsi kiadója és jó barátja volt.

Templom kántorának: „Gergely Ferencnek öszinte barátsággal Bp. 1953. I. 28. Lajtha László.”

Szak Ányos mutatta be a pesti ferences templom kórusával 1953. június 28-án. Amikor 1954-ben a frissen pappá szentelt *Bucsi László* atya – főpásztora kifejezett kívánságának engedelmességgel – átvette a kórus irányítását, a fiatal és tehetséges pap-karnagy keze alatt tanulták meg az új kórustagok, és az 1960-as évektől kezdve sokszor elő is adták. Lajtha László haláláig mindig jelen volt azokon a szentmiséken, melyeken a Missa volt az ordinárium. *Bucsi László* mesélte, hogy Lajtha László ilyenkor atyai szeretettel karolta át a vállát, így köszönte meg a mise szép megszólaltatását. Az orgonista mindig Gergely Ferenc volt, aki a mise orgona szólamát csodálatos regisztrációval, felejthetetlen színekkel adta elő.

Liszt Ferenc, Bartók Béla, Kodály Zoltán zenéjének magyar szívérványában pompáznak Lajtha színei is. „A zenészek beszélnek dallamvonalról, a színek harmóniájáról, hangszínekről, magasságról-mélységről, világosságról-sötétségről – holott ezek a zenében nem léteznek. Mi, muzsikások azonban egyre fokozottabb mértékben használjuk – a zenére vonatkoztatva – ezeket a kifejezéseket, amelyeket a festészetől csentünk el.”¹ Bár attól, hogy valaki ismeri és szereti az egy évtizeddel idősebb Bartók Béla és Kodály Zoltán zenéjét, még nem biztos, hogy Lajthához is közel tud kerülni.² De a rendnek, a mesterség örök törvényének szeretete, annak egyre inkább való tökéletesítése az, ami nemcsak egy festő barátjával, de velük is egybefűzte a láthatatlan törvények rendalkotó törekvéseiben.³

Lajtha László élete színtere Magyarország és Franciaország volt, mindkettőnek magas megbecsülését élvezhette művészete. Lajtha László tudta, hogy a két kultúrával kapcsolatban pontosításra szorul zenéjének meghatározása. Némi öniróniával így jellemzi helyzetét: „Furcsa sorsra jutottam. Magyarországon legtöbbször azt írják rólam, hogy muzsikám egyik fő jellegzetessége, hogy franciás, Franciaországban meg még akkor is

¹ Lajtha László: Megnyitó beszéd Medveczky Jenő kiállításán (1962) in Lajtha László összegyűjtött írásai I. (Berlász Melinda, 1992)

² Tóth Sándor beszélgetése Solymosi Tari Emőkével: A Francia Akadémia magyar zeneszerzője in Új Ember 2012. július 1.

³ Lásd: Lajtha László: Megnyitó beszéd Medveczky Jenő kiállításán (1962) in Lajtha László összegyűjtött írásai I. (Berlász Melinda, 1992)